

Η ειδική πλειοψηφία και η αναγκαιότητά της

Η ομοφωνία θα πρέπει να διατηρηθεί σε δύο-τρία θέματα θεσμικά

News analysis

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

Το ζήτησε η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν στην ομιλία της για την κατάσταση της Ένωσης. Το ζητούν κράτη-μέλη μετά την απόφαση της Κύπρου στο προχθεσινό Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων να μπλοκάρει τη θέσπιση των κυρώσεων για τη Λευκορωσία: ορισμένες αποφάσεις της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής (ΚΕΠΠΑ) όπως για τα θεμελιώδη δικαιώματα και κυρώσεις θα πρέπει να υπαχθούν στην ειδική πλειοψηφία (qualified majority voting – QMV). Η στάση/veto της Κύπρου για τις κυρώσεις – η οποία και στο παρελθόν άσκησε το veto με όχι και τόσο υπεύθυνο ή ευφυή τρόπο – εξόργισε αρκετούς. Καθώς μπλέκει άσπαρα μίλα με... πορτοκάλια. Όπως εξόργισε ένα άλλο veto από την Ελλάδα, το 2017 (κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ) που αφορούσε τη θέσπιση Δίπλωσης για την παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Κίνα και έθεσε επιτακτικά το αίτημα για το πέρασμα στην ειδική πλειοψηφία. Αλλά τι ακριβώς ισχύει σήμερα στην Ένωση σχετικά με την ειδική πλειοψηφία και ομοφωνία;

Όπως έχει σήμερα η θεσμική, συνταγματική τάξη της Ένωσης (Συνθήκη Λισαβόνας), περίπου το 80% των αποφάσεων λαμβάνονται από το Συμβούλιο της Ένωσης με ειδική πλειοψηφία σε τομείς όπως γεωργίας, εσωτερικής αγοράς, περιβάλλοντος, προϋπολογισμού κ.ά. Η ειδική πλειοψηφία σχηματίζεται από το 55% τουλάχιστον των κρατών-μελών που πρέπει να εκπροσωπούν όμως το 65% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ – διπλή πλειοψηφία. Ενα 20% όμως των αποφάσεων θεσπίζεται με την ομοφωνία όλων των κρατών-μελών, μικρών ή μεγάλων. Στο ποσοστό αυτό εμπίπτουν τα πλέον σοβαρά θέματα, όπως της κοινής εξωτερικής πολιτικής, διεύρυνσης της Ένωσης, φορολογικής εναρμόνισης, ρυθμίσεων θεσμικού περιεχομένου, άμυνας, ορισμένες πτυχές της κοινής μεταναστευτικής κ.ά. Ως εκ τούτου αν έστω και μια χώρα από τις είκοσι επτά διαφωνεί με θέσπιση μιας απόφασης (π.χ. Κύπρος), το σύστημα ουσιαστικά παραλύει. Δεν λαμβάνεται απόφαση. Δεν υπάρχει πολιτική. (Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει κατά κανόνα με consensus). Στο πεδίο της κοινής εξωτερικής πολιτικής η παράλυση αυτή είναι περισσότερο συ-

Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν

χνή αλλά και περισσότερο βλαπτική για την ΕΕ. Ετσι προτείνεται στα δύο θέματα τουλάχιστον (ανθρώπινα δικαιώματα, κυρώσεις) να εγκαταλειφθεί η ομοφωνία υπέρ της ειδικής πλειοψηφίας. Είναι σημαντικό ότι η θέσπιση της ειδικής πλειοψηφίας για την ΚΕΠΠΑ μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την τυπική τροποποίηση των Συνθηκών αλλά με ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αν και βεβαίως δεν είναι καθόλου εύκολη η επίτευξη της ομοφωνίας αυτής (άρθ. 31,3 ΣΕΕ, ρήτρα passarel).

Χωρίς αμφιβολία η ομοφωνία θα πρέπει να διατηρηθεί σε δύο-τρία θέματα (θεσμικά, αμυντική πολιτική, δι-

εύρυνση ίσως κ.λπ.). Αλλά εάν η Ένωση θέλει πράγματι να λειτουργήσει ως ισχυρός και αξιόπιστος συντελεστής στο διεθνές σύστημα με αποτελεσματική κοινή εξωτερική πολιτική, τότε το πέρασμα στην ειδική πλειοψηφία είναι απολύτως αναγκαίο. Αν όχι στο σύνολο των θεμάτων, τουλάχιστον για ανθρώπινα δικαιώματα, κυρώσεις. Διαφορετικά θα συνεχίσει να παράγει ανούσιες Δηλώσεις χαμηλού παρονομαστί που κανένας δεν λαμβάνει σοβαρά υπόψη.

Η Ελλάδα (και άλλες μικρότερες χώρες-μέλη) έχουν την ψευδαίσθηση ότι η ομοφωνία τους δίνει δύναμη στο πλαίσιο της ΕΕ. Η εμπειρία και ανάλυση των δεδομένων λέει ακριβώς το αντίθετο: τους δίνει μια πρόσκαιρη ψευδαίσθηση δύναμης. Πάντως, η Ελλάδα έκανε δεινή χρήση και κατάχρηση της ομοφωνίας, ιδιαίτερα στη δεκαετία του 1980 (όθεν και το asterisk's country) με όχι και πολύ ευχάριστα αποτελέσματα. Ωστόσο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης (Convention, 2002-2003) για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα (που κατέληξε στη Συνθήκη της Λισαβόνας) η Ελλάδα (υπουργός Εξωτερικών Γ. Α. Παπανδρέου) είχε υποστηρίξει σθεναρά τη θέσπιση της ειδικής πλειοψηφίας για την ΚΕΠΠΑ στο σύνολο των θεμάτων.

Ο Π.Κ. Ιωακείμης είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην πρεσβευτής – σύμβουλος του ΥΠΕΣ και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΤ.

Η άλλη όψη

ΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΗΣ

Η επίσημη συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων σε μια συνδιάσκεψη για τα ενεργειακά σχέδια στην Ανατολική Μεσόγειο, είναι μια παράμετρος που ο Ερντογάν υπέδειξε ανοικτά στη διαδικτυακή Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και προεξοφλείται ότι έθεσε και στη τηλεδιάσκεψη με τη Μέρκελ και τον Μακρόν. Πρόκειται για αξιώσεις που υπονομεύουν εκ των προτέρων την απόπειρα μιας ελληνοτουρκικής προσέγγισης, αλλά από την πλευρά του τούρκου προέδρου οι αυξημένες απαιτήσεις είναι μια αναμενόμενη εξέλιξη. Το ζητούμενο είναι πώς αντιδρούν οι ευρωπαίοι συνομιλητές του και τι αντίλογο προβάλλουν. Εξίσου υπονομευτική για τις συζητήσεις που ξεκινούν είναι και η εικόνα μιας Ευρώπης που ανέχεται την τακτική Ερντογάν και αποφασίζει με δύο μέτρα και δύο σταθιά. Η αλληλεγγύη δεν είναι μόνον για τις ώρες της έντασης, πρέπει να φαίνεται και στο τραπέζι του διαλόγου...

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ